

ARA COM ARA

L'Horiginal, amb hac d'hexcitació

CARLES HAC MOR

L'Horiginal, un cafè-restaurant que hi ha davant el Macba, ha esdevingut el rovell d'un dels ous de les lletres, que són molts i ben diferents, aquests atributs literaris: n'hi ha de colomí, de gallina, d'estruc, d'home, de dona, de cigonya i d'altres coses. El de l'Horiginal és un ou ferrat de *pterodactylus*, i tothom hi busca pa o el que pot, com ara els dits o fins i tot els morros.

Això hi passa cada setmana, normalment dimecres al vespre, a una hora més o menys indeterminada: tot depèn de la gana dels assistents, que a vegades són una multitud que omple el local de gom a gom, amb alguns tumults al passadís, els quals sovint s'aipavaguen als lavabos.

El públic hi és majoritàriament jove, tot i que també hi ha gent gran, com un senyor molt senyoràs que, cada dimecres, hi convida a sopar tota la canalla, és a dir, els més joves (i alguns que no ho són però que ho fan veure a fi de poder sopar de gorra).

Sempre hi acudeix també un individu que molts asseguren que és un neandertal i de qui altres opinen que és un híbrid de neandertal i de cromanyó. I a més a més, hi sovintegen noiets que, acaloradament, contenen als lletraferits històries incestuoses de les quals diuen que han estat protagonistes; i hi ha hagut casos de passavolants despistats que han anat allà a sopar i que, en trobar-se enmig d'aquell atibullat èpic i alhora tan íntim, han notat, sorpresos,

Josep Pedrals, poeta i programador de l'Horiginal

com els brollava una vocació literària que no havien sentit mai.

Tot amb tot, l'ambient hi és relaxat, festiu i d'una germanor exemplar, senyal que tothom s'hi troba com a casa seva. I quan algú hi ha tingut alguna depressió sobtada, de seguida s'ha trobat agombolat per una munió de gent diversa disposada a fer d'antidepressius humans, que són els més eficaços de tots. I, perquè no s'alarmin els benpensants, val a dir que pel terra de l'Horiginal no s'hi veu mai cap rierol d'alcohol ni de semen.

Aquesta continència cívica permet que, mentre hi passen tot de coses insospitades, que només poden ocórrer allà i que són difícils d'explicar, s'hi engeguin, a l'escenari, recitals de poesia, taules rodones sobre retòrica, pre-

sentacions de llibres, debats sobre qüestions literàries d'actualitat, proclames subliminals del Front d'Alliberament de l'Escriptura (FAE), accions llampec de Patums sense Fronteres (PSF) i d'altres esdeveniments.

La comunicació dels recitaires i els ponents amb els oïdors és total i directíssima. Tant és així que l'escenari fa l'efecte que vagi canviant de lloc, o que hi hagi uns quants escenaris simultanis. La participació de les masses hi és tothora absoluta, i hi ha qui pensa que a vegades és abusiva.

Posem per cas, hi ha un home –força conegut i respectat en el món de les lletres– que, quan puja a l'escenari, a la gent –que segurament ni tan sols el mira– li venen unes ganades irresistibles de posar-se a enraonar en veu alta, sense excloure els crits i els brams,

fins al punt que, al cap d'uns pocs versos més o menys inspirats, el pobre poeta ha de baixar de l'escenari tot avergonyit.

Interrogat sobre el perquè de la seva insistència a recitar davant un públic que no li és precisament fervorós, l'home de lletres va confessar que l'ambient de l'Horiginal l'engrescava morbosament i que, durant tota la setmana, no feia sinó esperar que fos dimecres al vespre.

I és que això, aquesta hexcitació (amb hac) poètica –d'un lirisme horiginal (amb hac) mai no vist enlloc– hi embolcalla totes les discussions, els poemes, les converses, els gestos i les mirades. Perquè és fàcil d'adonar-se que a l'Horiginal tothom té els ulls encoscos com versos que van escalfant els cossos de cap a peus.

ILLES PERDUDES

Ciutats alliberades

MIQUEL DE PALOL

Tot i que sigui un tòpic, no deixa de ser cert que les coses dolentes s'escampen i es contagien amb més facilitat que les bones. Sentim aquests dies en la premsa –diaris, ràdio i televisió–, l'extensió del vici de referir-se a les ciutats iraquianes preses pels americans com a *ciutats alliberades*. Una expressió tan deutora d'un punt de vista i tendenciosa se suposa en l'extrem d'una cadena de valors al mig de la qual hi hauria d'haver termes com *ciutat presa* i *ciutat ocupada*.

Entremig arriben notícies alarmants de la destrucció del patrimoni històric de l'Iraq, país que el qui no hagi oblidat el que li van ensenyar a l'escola sabrà que és ni més ni menys que l'origen de la cultura occidental, on la Bíblia xifra la posició del Paradís –els sona entre el Tigris i l'Eufrates?–, a prop de Súmer, on neix l'escriptura.

El primer patrimoni perdut en una guerra que hem de lamentar són, sens dubte i a gran distància de qualsevol altre, les vides humanes, però el segon, al costat de la cohesió social i el benestar, és la identitat històrica. La premsa estrangera informa amb un cert detall de destrucció de jaciments arqueològics, d'enderroc sota les bombes de temples d'època bizantina i de començaments de la civilització islàmica i, com a culminació, de la desprotecció dels museus de Bagdad, amb total impunitat pel saqueig dels fons i el probable enriquiment d'intermediaris en la venda d'objectes. Podem dir que, d'entrada, les ciutats estan sent alliberades del seu passat.

Aquí hem passat de creure'ns el cul del món a veure'ns capaços de donar lliçons a tothom. El règim de Saddam era nefast per a la llibertat i el drets humans, capítol en què, tot sigui dit, tampoc el dels Estats Units no és cap meravella, però si més no tenia una cosa bona: el respecte i la cura del patrimoni cultural. Una consideració de la qual nosaltres, la nostra cada cop més dubtosament envejable cultura democràtica, hauríem de prendre exemple. Perquè aquí, encara –i no sé per què dic encara, si el fenomen presenta símptomes més aviat d'empitjorar–, quan en unes obres surten de manera més o menys imprevista ruïnes d'un assentament antic, els propietaris ho veuen com una desgràcia, i en part tenen raó, perquè saben que l'Estat no protegirà els seus interessos, i no ho farà perquè no hi ha interès ni tradició de considerar el patrimoni històric com un bé, sinó la viciosa desídia de veure'l com un entrebanc per al progrés.

Als americans, amb una història pròpia de poc més de dos-cents anys, això els agafa massa lluny. Els importa un rave. La imatge de l'arqueòleg amb tan alegre burricie difosa a les pellícules de l'Indiana Jones i ovinament acceptada pels nostres analfabets secundaris no és la pròpia d'un científic sinó, amb tots els trets, la d'un saquejador de tresors, que no és altra cosa que són, en una mesura per desgràcia encara més gran, Bush i els seus nois, els demòcrates alliberadors. Al final serà més just anar-se'n a l'altre extrem i parlar de *ciutats perdudes*.

3.000 CARÀCTERS

Converses espanyològiques (1)

DOLORS MIQUEL

Una poeta castellana, l'altre dia, se'm queixava per telèfon de l'anonimat a què està sent sotmesa per part dels seus companys poetes espanyols.

La poeta espanyola se sentia enfonsada per un fet tan anodí com no ser tinguda en compte; prenia aquest fet puntual dels oblits espaiats, sotmesos a les lleis de la perennitat de ser descobert o valorat per algú que ja és valorat, com una gran tragèdia. En canvi, a mi, em semblava d'allò més normal. La poesia d'aquesta dona és, en moltes ocasions, poesia de primera. Fóra anormal que poetes que són tan dolentots i ho dissimulen tan bé amb el domini de l'ofici, es possessin en evidència, tenint una poeta com ella a la vora, que, per a més inri, sap recitar d'una manera no escolàstica. Però més enllà d'això, la seva actitud comparada amb la meua, o amb la de molts poetes catalans, em feia pensar en com la poesia castellana s'autovalora, es dona importància, s'eleva, es magnifica, en quatre paraules: té una pàtria darrere; mentre que la poesia catalana té tan assumit l'oblit i la feblesa, que ni tan sols s'indigna. La poesia catalana té tan

clar que el prestigi és dels altres, que li sembla normal que fins i tot els mateixos catalans es dediquin a reverenciar mediocres que venen aquí a llegir-nos els seus pudents versos i que, per contra, ignorin la poesia pròpia com a fet del tot normal. També a la poesia catalana i al seu poble li sembla d'allò més assenyat que una poeta castellana com aquesta de qui parlo conegui qui és Joan Margarit, per posar un cas dels dos que sap, i desconeixi, fins al punt de ni haver-lo sentit esmentar, qui és Ramon Llull, o que no hagi sentit parlar de Verdaguier ni del *Curial*, i què podem dir de Vinyoli o Maragall o Rodoreda; i que en canvi jo sàpiga qui és un Berceo, que al costat de Llull seria allò que un gra de sorra és a una muntanya.

Només, seguint aquesta qüestió del prestigi, es pot entendre que l'altre dia, a Cambrils, en unes jornades misteriosament anomenades de *Poesia contemporània del segle XXI*, enmig d'una allau de poetes castellans vinguts d'arreu, amb col·laboracions monetàries (entre d'altres) d'institucions catalanes (sobretot cal quedar bé), em trobés amb la sorpresa de sentir un Joan Margarit que donava

les explicacions en castellà i que recitava els seus versos en català i traduïts al castellà (alguna peça només la va llegir en castellà), i a un Gerard Vergés, parlant en castellà i traduïnt només el títol del poema (no s'ho devia haver preparat); talment tots dos poetes es trobessin a Zamora o a Pachuca.

A l'hora de les pastes i el vi que acompanya sempre aquests actes, la sorpresa creixia en veure que tothom xerrava en castellà, excepte quan jo entrava parlant la meua llengua, a la qual tinc dret legal per Constitució i per ovaris; moment en què tímidament les veus catalanes que s'amagaven rere un castellà prestigiós treien la poteta de dins del paladar (es descobria llavors la catalanitat de bona part dels assistents) per tal de tornar de seguida al castellà. No crec pas que la major part dels presents sabessin un borrall del *Tirant* per posar un cas, si bé en canvi sí que s'havien llegit lleterades (no en el sentit de Pau Riba precisament), lleterades poètiques, això sí, escrites en la llengua de l'Estat i del prestigi. No cal dir que la poeta castellana no havia estat pas convidada.